

N:o 217.

Af Herr **S. Hansson**: Om upphörande af pastors rätt att vara ordförande i skolstyrelse.

Öfvertygelsen, att den allmänna undervisningen uteslutande bör vara en *folkets* sak, och att värden om folkskolan följaktligen är en hela samhällets angelägenhet, som icke i större eller mindre mån får bero af några vare sig kastintressen eller individuella tycken, har lyckligtvis allt mera gjort sig gällande, ju mera upplysningen gått framåt. Denna öfvertygelse, huru riktig och sann den än i sig själf är, har dock mött ett hårdnackadt motstånd från den sida af samhället, som i så många hänseenden är dess skuggsida: den *prelatensiska*, och ehuru prestväldet här i landet redan till stor del blifvit brutet i dess egenskap af ständsinstitution, fortfarande dock statskyrkans målsmän att vilja taga under sina vingars skugga, hvad som numera bör vara *allas* tillhörighet: den allmänna undervisningen i folkskolan.

Det behöfves ingen mångordighet för att ådagalägga obehörigheten af sådana anspråk och vådan af ett dylikt tidsvidrigt missförhållande — det är nog att endast i korthet antyda desamma.

Derigenom att folkundervisningen fortfarande ligger i presterskapets händer eller åtminstone är af detsamma i hög grad beroende, får den en *ensidig* och förfelad riktning, som, långt ifrån att befordra upplysningen i dess högre och egentliga mening, tvärtom hämmar densamma och på ett betänkligt sätt förminskar dess nytta och värde. Folkskolan har nemligen hittills utgjort för presterskapet en beqvämlighetsanstalt, der katekesläsningen, såsom en förberedelse till konfirmationen, varit undervisningens snart sagdt *A* och *O*, under det att alla sådana bildningsämnen, som förmå att kasta en klarare dager öfver naturen, det menliga lifvet och samfundsförhållandena, varit så godt som alldeles uteslutna, på det sunda vetets bekostnad och till stor skada för den *verkliga* upplysning, som måste afses med all skolbildning.

Det är hög tid på att ett dylikt missförhållande upphör — *Statskyrkan måste en gång för alla skiljas från skolan* — detta är numera ett hufvudvilkor för upp-

lysningens spridande bland den stora allmänheten. Detta har också redan skett i alla de civiliserade länder, der man varit mån om att aflägsna allt hvad som kan underhålla obskurantism och trångbröstade åsigter bland folket, och der man lärt sig inse, att folkupplysning och folkfrihet betinga hvarandra såsom hvarandras nödvändiga förutsättningar.

Bland de största hindren för folkupplysningens befordrande här i landet har hittills varit den presterskapet tillkommande sjelfskrifvenhet till ordförandeskapet i skolstyrelsen. Denna kvarlefva från en föråldrad lagstiftning måste bort, ty den passar ej mera till våra tidsförhållanden. Sedan all sjelfskrifvenhet ändtligen upphört och ingen, blott på grund deraf att han tillhör ett visst stånd eller klass, numera lyckligtvis har några företrädesrättigheter af större betydelse i samhället, så är presterskapets rättighet i nämnda hänseende fullkomligt obehörig, så mycket mera som presterna nu för tiden långt ifrån kunna anses vara bildningens representanter, utan i detta såsom i många andra fall visat sig vara långt efter sin tid. Alla kommunala styrelser böra utses genom ett fritt val, således äfven skolstyrelsen. Finnes prest tjenlig till ordförandeskapet och eger han för öfrigt ett stadgadt medborgerligt anseende, så må han *väljas* dertill — annars icke.

På grund af ofvan anförda skäl och uttalade åsigter får jag således vördsam samt hemställa,

att presterskapets rättighet till sjelfskrifvet ordförandeskap i skolstyrelse hädanefter måtte upphöra.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1869.

Sv. Hansson,
från Östergötland.